

16. september 2026

**DEN DANSKE
DOMMERFORENING**

Høringssvar - ministeriets j.nr. 2025-13251

Til Justitsministeriet

Ved mail af 19. august 2026 har Justitsministeriet hørt Dommerforeningen over udkast til forslag til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Gennemførelse af dele af »Aftale om politiets og anklagemyndighedens økonomi 2026-2030«).

Udkastet har været drøftet i Dommerforeningens bestyrelse og giver foreningen anledning til følgende bemærkninger:

Generelt

Lovforslaget og beskrivelsen af domstolenes rolle giver efter Dommerforeningens opfattelse anledning til en række principielle retssikkerhedsmæssige spørgsmål.

Offentlighed og bevisumiddelbarhed er grundlæggende principper i retsplejen. Offentlighed i retsplejen skal således sikre parternes interesse i ikke at blive udsat for hemmelig retspleje og styrke offentlighedens viden om og tillid til retsvæsenet, mens bevisumiddelbarhedsprincippet skal sikre retten det bedst mulige grundlag for at træffe afgørelse.

I straffesager varetages disse principper gennem det, der er udgangspunktet i dansk retspleje, nemlig det fysiske retsmøde og den mundtlige hovedforhandling, hvor den tiltalte er til stede i retten sammen med dommeren, anklageren, forsvareren og vidnerne.

Med udkastet lægges der op til en række ændringer af strafferetsplejen, som skal imødegå det pres på politiets og anklagemyndighedens ressourcer og kerneopgaver, som udviklingen i kriminalitetsbilledet har medført. Et gennemgående tema for forslagene er, at man ønsker at reducere det tidsforbrug, der er forbundet med sagernes behandling i retten, hvilket omfatter både det tidsforbrug, der mere generelt er forbundet med sagernes

behandling under retsmøder, men også det tidsforbrug, som politiansatte, fængselsansatte og anklagere har ved at give møde i retten.

De foreslåede ændringer udgør overordnet set begrænsninger i såvel offentligheden som bevisumiddelbarheden og giver dermed anledning til en række principielle overvejelser om rammerne for strafferetsplejen og domstolenes helt centrale rolle i et retssamfund. Ved vurderingen af forslagene må der derfor foretages en afvejning af disse princippers helt grundlæggende karakter over for hensynet til effektivitet i retsplejen.

Dommerforeningens nedenstående bemærkninger skal ses i lyset heraf.

Øget brug af videodeltagelse ved retsmøder

Der lægges med udkastet op til en række ændringer, som samlet vil medføre en væsentligt øget brug af videodeltagelse i straffesager.

Videodeltagelse kan efter Dommerforeningens opfattelse være et hensigtsmæssigt redskab, navnlig ved kortvarige retsmøder, f.eks. visse fristforlængelser, og i situationer, hvor en fysisk fremstilling er forbundet med særlige sikkerhedsproblemer. Den teknologiske udvikling giver således mulighed for at gennemføre visse retsmøder med et mindre ressourceforbrug for bl.a. anklagemyndigheden. Det er imidlertid afgørende, at muligheden for at opnå administrative og ressourcemæssige besparelser ikke i sig selv bliver styrende for valget af deltagelsesform.

Valget mellem fysisk fremmøde og videodeltagelse er imidlertid ikke alene et spørgsmål om transport og ressourceanvendelse. Deltagelsesformen kan have betydning for den sigtedes forståelse af retsmødet, kontakten mellem den sigtede og forsvareren, gennemførelsen af afhøringer og rettens samlede indtryk af forklaringerne.

Deltagelsesformen har endvidere betydning for, om retsmødet opleves med den autoritet og alvor, som strafferetsplejen forudsætter. Det fysiske retsmøde bør derfor fortsat være det klare udgangspunkt, navnlig når skyldsspørgsmålet skal afgøres, der skal fastsættes straf, eller forklaringer har væsentlig betydning for bevisbedømmelsen. Videodeltagelse bør bero på, om denne deltagelsesform efter en konkret vurdering er forsvarlig og hensigtsmæssig i den enkelte sag.

Efter Dommerforeningens opfattelse skal retten have det afgørende ord med hensyn til, hvordan et retsmøde gennemføres. Dette er ikke blot et spørgsmål om den praktiske mødeledelse, men en del af domstolenes ansvar for, at sagen behandles på en retssikkerhedsmæssigt forsvarlig måde. Udkastet bygger imidlertid flere steder på, at video er den lovbestemte hovedregel, mens retten kun kan kræve fysisk fremmøde, hvis dette findes "betænkeligt", eller hvis retten "undtagelsesvis" bestemmer andet. Samtidig kan anklagemyndigheden og i visse tilfælde et politividne vælge fysisk fremmøde, hvis det findes mest hensigtsmæssigt.

De forskellige kriterier skaber ikke alene uklarhed om forholdet mellem rettens vurdering og de øvrige aktørers ønsker, men indebærer også en principielt betænkelig forskydning af ansvaret for retsmødets tilrettelæggelse væk fra retten. Dommerforeningen finder derfor, at reglerne skal udformes således, at retten efter en konkret vurdering kan fastlægge deltagelsesformen for alle retsmødets aktører. Det er navnlig ikke tilstrækkeligt, at retten kun undtagelsesvis kan kræve anklagerens fysiske tilstedeværelse.

Den tiltaltes tilstedeværelse har en særlig betydning i retsmøder, hvor skyldsspørgsmålet afgøres, eller hvor der fastsættes straf. Dette gælder også i tilståelsessager. En fængselsstraf på op til 2 år er en alvorlig retsfølge, og den omstændighed, at sagen behandles som tilståelsessag, gør ikke i sig selv fysisk fremmøde mindre væsentligt. Dommerforeningen kan derfor ikke tilslutte sig, at videodeltagelse gøres til det lovbestemte udgangspunkt for en frihedsberøvet sigtet i sådanne sager. Deltagelse via video bør forudsætte en konkret afgørelse fra retten under hensyn til sagens karakter og den sigtedes forhold. Det bør i den forbindelse indgå i overvejelserne, at behandling som tilståelsessag forudsætter sigtedes samtykke. Hvis videodeltagelse opleves som en forringelse af sagens behandling, kan sigtede vælge ikke at samtykke, hvorefter sagen i stedet må behandles efter de almindelige regler. Den tilsigtede ressourcebesparelse vil dermed kunne udeblive. Forslaget kan således på dette punkt få den modsatte virkning af den tilsigtede.

For så vidt angår arrestanter, som af politiet vurderes at indebære en særlig transport- eller bevogtningsrisiko, anerkender Dommerforeningen, at hensynet til sikkerheden kan begrunde en videre anvendelse af video. Det fremgår af det aktuelle udkast, at video ikke automatisk skal anvendes i hovedforhandlinger, hvor der kan blive tale om mere end 2 års fængsel. I sådanne sager beror videodeltagelse på rettens afgørelse og forudsættes navnlig anvendt på enkelte retsdage i større sager. Denne afgrænsning findes velbegrundet.

Det er derimod principielt betænkeligt, at politiets vurdering af risikoen efter lovforslagets bemærkninger ikke skal kunne efterprøves af retten. Politiets vurdering får dermed direkte betydning for det retlige udgangspunkt om den sigtedes deltagelse. Retten kan ganske vist bestemme, at den sigtede skal møde fysisk, hvis videodeltagelse findes betænkelig, men retten har ikke adgang til at prøve den forudsætning, som udløser ordningen. En sådan ordning harmonerer dårligt med rettens ansvar for sagens behandling. Det bør være en forudsætning for anvendelsen af video, at retten på et tilstrækkeligt oplyst grundlag kan foretage en selvstændig samlet vurdering af sikkerhedsrisikoen og sagens øvrige omstændigheder.

Forslaget om videoafhøring af ansatte i politiet giver anledning til andre overvejelser. I en række sager vil en polititjenestemandes forklaring angå enkle eller ubestridte forhold, og videoafhøring vil her kunne gennemføres uden nævneværdige ulemper. I andre sager kan polititjenestemanden være forurettet, have foretaget centrale iagttagelser eller skulle afgive en forklaring, hvis troværdighed har væsentlig betydning for skyldsspørgsmålet.

Udkastets bemærkninger giver retten mulighed for at lægge vægt på sådanne forhold ved vurderingen af, om videoafhøring er betænkelig. Dommerforeningen kan imidlertid ikke

støtte, at videoafhøring gøres til et generelt udgangspunkt alene på grundlag af den forventede straf. En sådan ordning tillægger sagens forventede sanktionsniveau større betydning end forklaringens karakter og dens betydning for bevisførelsen. Den gældende adgang til videoafhøring giver allerede mulighed for at vælge denne form, når forholdene i den enkelte sag taler for det, og udkastet indeholder efter Dommerforeningens opfattelse ikke en tilstrækkelig begrundelse for at erstatte denne konkrete vurdering med en lovbestemt hovedregel om videoafhøring.

Tilsvarende kan anklagerens fysiske tilstedeværelse være nødvendig i bødesager, selv om der ikke er spørgsmål om frihedsstraf. Der kan også i sådanne sager forekomme omfattende eller omtvistet bevisførelse med afhøring af tiltalte og vidner. Hvis anklageren deltager på afstand, kan det påvirke afhøringernes forløb og stille større krav til rettens praktiske ledelse af retsmødet med øget ressourceforbrug til følge. Retten skal derfor have adgang til at kræve fysisk fremmøde, når sagens karakter eller den planlagte bevisførelse tilsiger det, uden at dette forudsætter særlige eller ekstraordinære omstændigheder.

En udvidet anvendelse af video forudsætter endelig, at domstolene har adgang til driftssikkert og egnet udstyr, tilstrækkeligt mange egnede retslokaler og hurtig teknisk bistand. Der skal endvidere være praktiske løsninger, som sikrer fortrolig kommunikation mellem forsvareren og den sigtede, og som kan håndtere bl.a. tolkning, sproglige vanskeligheder og sårbare deltagere. Hvis disse forudsætninger ikke er opfyldt, vil ordningen kunne medføre længere retsmøder og flere udsættelser frem for den tilsigtede effektivisering.

Dommerforeningen kan på denne baggrund ikke støtte de foreslåede regler om udvidet videodeltagelse i deres nuværende udformning. Det er efter Dommerforeningens opfattelse nødvendigt, at lovforslaget ændres, så det fysiske retsmøde fastholdes som det klare udgangspunkt i sager, hvor skyld eller straf skal afgøres, og så retten efter en konkret vurdering får den endelige kompetence til at fastlægge deltagelsesformen. De generelle udgangspunkter om videodeltagelse for frihedsberøvede sigtede og politividner samt begrænsningen af rettens adgang til at kræve anklagerens fysiske tilstedeværelse bør derfor udgå eller ændres væsentligt.

Udvidelse af rettens muligheder for at afgøre sager på skriftligt grundlag

Der lægges med udkastet op til, at bl.a. sager efter retsplejelovens § 93 a om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning mv. og sager om vilkårsovertrædelser i forbindelse med betingede fængselsdomme som udgangspunkt skal behandles på skriftligt grundlag fremfor som nu ved almindelige retsmøder.

Erstatningssager efter retsplejelovens kapitel 93 a vedrører situationer, hvor politi og anklagemyndighed har foretaget indgreb i en borgers rettigheder, og hvor disse myndigheder som udgangspunkt er erstatningsansvarlige på objektivt grundlag. Disse sager behandles administrativt af statsadvokaterne og Rigsadvokaten, og i de forholdsvis få

tilfælde, hvor sagerne herefter ender ved domstolene, skyldes det ofte, at det er anklagemyndighedens opfattelse, at erstatningen skal nedsættes eller bortfalde, fordi den erstatningssøgende ved mistankepådragende adfærd selv har givet anledning til indgrebene. I disse sager vil den pågældendes egen forklaring om sin adfærd derfor ofte være central, og det må under alle omstændigheder anses for væsentligt for den pågældende at få mulighed for at forklare sin side af sagen.

I sager om vilkårsovertrædelser i forbindelse med betingede domme vil der sjældent være strid om de faktiske forhold, dvs. om en eller flere betingelser for den betingede dom er overtrådt. Imidlertid vil den betinget dømtes forklaring om sin adfærd og om baggrunden for det eller de overtrådte vilkår ofte være central for rettens afgørelse af, om den betingede dom skal udløses, eller om en anden reaktion skal anvendes. Under alle omstændigheder må det for den pågældende opleves som væsentligt at have mulighed for at kunne forklare sig nærmere, inden det eventuelt besluttet, at fængselsstraffen skal afsones.

I begge typer sager taler hensynet til offentlighedens indsigt i strafferetsplejen desuden for, at de behandles under samme offentlighed som almindelige straffesager.

I bemærkningerne til begge ordninger er det anført, at skriftlig behandling ikke vil kunne finde sted, hvis forklaringer vil være af væsentlig betydning for sagen, og at det kan tale imod skriftlig behandling, hvis sagen er af principiel betydning eller har særlig offentlig interesse. Dette vil retten skulle vurdere konkret, og selv om der kan lægges vægt på parternes ønsker, har parterne ikke et krav på skriftlig eller mundtlig behandling, heller ikke selv om de enige.

Selv om disse indskrænkninger i udgangspunktet om skriftlig behandling sigter på at varetage de anførte hensyn, finder Dommerforeningen det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, hvis sådanne sager som udgangspunkt skal behandles skriftligt, herunder mod den involverede borgers ønske.

Dommerforeningen skal derfor foreslå, at udgangspunktet for ordningen vendes, således at erstatningssager efter retsplejelovens kapitel 93 a og sager om vilkårsovertrædelser efter betingede domme kan behandles på skriftligt grundlag, hvis særlige grunde taler for dette, herunder hvis parterne er enige om det.

Forlængelse af tidsrummet for indgreb i meddelelseshemmeligheden

Efter retsplejelovens § 783, stk. 3, fastsætter retten en frist for indgreb i meddelelseshemmeligheden og for en række lignende indgreb, herunder teleobservation, dataaflæsning og hemmelige ransagninger og beslaglæggelser. Denne frist skal være så kort som muligt og må ikke overstige 4 uger. Herefter skal spørgsmålet om indgrebets opretholdelse indbringes for retten på ny.

Der lægges med udkastet op til at forlænge den maksimale frist, som retten kan fastsætte, til 8 uger, og der henvises i bemærkningerne til den kompleksitet, som kendetegner

efterforskningen af bl.a. organiseret kriminalitet, hvor det kan være vanskeligt for politiet inden for en periode på 4 uger at etablere den konkrete indhentning, herunder at dekryptere kommunikationen, ligesom indgreb i sager om international organiseret kriminalitet skal koordineres med udenlandske myndigheder gennem retsanmodninger.

Det er Dommerforeningens opfattelse, at selv om de praktiske hensyn bag udkastet umiddelbart fremstår velbegrundede, er der overordnet tale om en svækkelse af domstolskontrollen med nogle af de mest indgribende efterforskningsskridt, som politiet kan foretage.

Det må derfor overvejes, om det forhold, at fristen som hidtil vil skulle være så kort som mulig, i tilstrækkeligt omfang vil kunne sikre den fornødne kontrol, herunder hos politiet selv. Det må på baggrund af bemærkningerne til udkastet kunne forudsættes, at politiet kun vil anmode om frister på mere end de nuværende 4 uger i sager, som netop byder på de beskrevne praktiske udfordringer. Hensynet til disse bagvedliggende omstændigheder kan imidlertid være svært at afveje, og at det kan frygtes, at der med tiden vil ske en glidning hen imod, at frister på 8 uger bliver normen, og at indgrebene risikerer at blive forlænget unødigt.

Dommerforeningen skal derfor foreslå, at ordningen – hvis den gennemføres – ændres, således at muligheden for at fastsætte fristen for indgreb til 8 uger, kun skal finde anvendelse under særlige omstændigheder, herunder fx når der foreligger de særlige praktiske forhold, som Justitsministeriet har beskrevet i bemærkningerne.

Udvidelse af muligheden for edition uden retskendelse

Efter retsplejelovens § 806, stk. 7, kan politiet uden retskendelse træffe afgørelse om edition hos en nærmere afgrænset kreds af finansielle virksomheder vedrørende oplysninger om transaktioner, konti, depoter, bokse el.lign. Adgangen efter § 806, stk. 7, indebærer bl.a., at politiet ikke skal høre de involverede parter forud for afgørelsen, men at spørgsmålet om edition efterfølgende kan indbringes for retten, jf. retsplejelovens § 806, stk. 4, 2. pkt.

Der lægges med udkastet op til at udvide retsplejelovens § 806, stk. 7, til også at omfatte virksomheder, som leverer og driver IT-infrastruktur og -tjenester til den finansielle sektor, herunder relateret til udstedelse og drift af betalingskort. Formålet er at udvide anvendelsesområdet til også at omfatte situationer, hvor de transaktioner der ønskes oplysninger om, er foretaget via en kortbetaling.

I forbindelse med lovforslaget, som i 2021 førte til indførelsen af retsplejelovens § 806, stk. 7, afgav Dommerforeningen et høringssvar, som påpegede en række retssikkerhedsmæssige spørgsmål, herunder om muligheden for at blive hørt og for domstolsprøvelse forud for indgrebet.

Høringssvaret kan findes her (<https://dommerforeningen.dk/hoeringssvar/aendring-af-retsplejeloven-lov-om-vaaben-og-eksplosivstoffer-og-lov-om-hittegoods-gennemfoerelse-af-aftale-om-politiets-og-anklagemyndighedens-oekonomi-i-2021-2024/>) og her (<https://www.ft.dk/samling/20201/lovforslag/L132/bilag/1/2312001/index.htm>).

Der er med udkastet tale om en udvidelse af den allerede eksisterende ordning, hvor politiet gives adgang til den samme type oplysninger, men nu fra en større kreds af virksomheder, og det er Dommerforeningens opfattelse, at de samme betænkeligheder gør sig gældende, som ved det oprindelige forslag.

Udkastet giver ikke i øvrigt Dommerforeningen anledning til bemærkninger.

Der henvises til ministeriets sagsnr. 2025-13251.

Mette Lyster Knudsen

Landsdommer/Formand for Den Danske Dommerforening